

Slovenski dom

Štev. 115.

V Ljubljani, v petek, 22. maja 1942-XX

Leto VII.

(Sklepnice pooblaščenke za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.)

Uredništvo in sprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 719:

Novi uspehi podmornic ob ameriški obali

Uradno vojno poročilo št. 719 pravi:

Osna letala so živahno delovala v Severni Afriki in nad Malto. Eno angleško letalo vrste Spitfirec je bilo zbito v boju.

V vzhodnem delu Sredozemskega morja so naša letala večkrat z bombami zadela ter hudo poškodovala trgovsko ladjo srednje mere.

Naše podmornice, ki nastopajo v Atlantskem morju blizu ameriških obal, so dosegle nove uspehe. Ena izmed njih pod poveljstvom korvetnega kapitana Enza Grossija je potopila eno petrolejsko ladjo z 12 tonami, ki je vozila polno mero tovara, ter parnik z 10.000 tonami. Neka druga podmornica, ki ji poveljuje poročnik bojne ladje Mareo Revedin, je poslala na dno parnik za 7000 ton.

Minister za orožje in maršal Goering bodrita nemške delavce

naj se zavedajo, da je trpljenje vojakov na vzhodnem bojišču dosti hušje, kakor žrtve in napor doma

Berlin, 22. maja. s. Vsi listi prinašajo dobesedno govora ministra za oboroževanje Speera ter maršala Göringa ob podelitvi odlikovanja reda vojnega križa 137 nemškim industrijskim delavcem.

Minister za orožje in strelivo je med drugim dejal, da nemški vojniki na bojišču v navdušenju pozdravljajo novo orožje, ki so ga preieli zadnje čase. Zelo so jim všeč tehnične novosti, ki so jih dali najboljši nemški strokovnjaki. Spomladanske vojne dobave so danes končane ter teko na bojišču v ogromnih množinah. V oborožitvenem programu je s tem nastopilo novo, važno razdobje. Začenja se nov časovni odsek. V bližnjih tednih bo izdelava orožja in streliva neprenehoma rasla. Številke, ki jih je zapovedal Hitler, niso bile samo dosežene, temveč presežene. Zadnji obračuni, ki se nanašajo na določeno časovno razdobje, skoraj povsod kažejo povečanje izdelave od 30 do 50%, na nekaterih področjih pa celo dvakrat toliko kakor je pa Hitler zahteval.

Maršal Göring je v svojem govoru zlasti poveljeval strnjnost in vzajemnost nemškega naroda.

Med milijoni Nemcev, ki se danes bore v najtežji izmed vseh vojn, je mnogo takih, ki so v preteklosti sami bili okuženi s komunistično miselnostjo. Ker so izgubili zaupanje v domovino, so mislili, da se morajo vreči v naročje fanatizmu komunistične ideje. Ti so zdaj lahko sami na lastne oči mogli ugotoviti, v čem je »sovjetski raj« ter so se sreobrnilili.

Sprašujemo se, kako je boljševik mogel izdelati tako ogromno oborožitev. Odgovor je kaj lahak: sovjetske množice so živinsko delale, ne iz plezanje vdanosti domovini ali narodu ali vladni, ampak edino zaradi tega, ker je v Sovjetski zvezi delavec samo suženi, nič drugega. Ko je Hitler zapazil, da se boljševiki kar naprej pretirano oborožujejo ter da zbirajo deset, dvajset, trideset tisoč oklepnih voz in prav toliko letal, je razumel, da hoče Moskva napasti in uničiti Nemčijo. Zaradi tega je naglo prehitel sovjetski napad.

Sovjetska vojska je bila poražena in razbita v vrsti nezasiženih zmag in naši vojniki so vdrli v sovražnikovo ozemlje 1500 km globoko. In prav v času, ko smo mislili zadati nov mogočen udarec, se nam je pa postavil nasproti nov sovražnik in ta sovražnik je bila zima.

Razprave o ustanovitvi drugega bojišča v Evropi

Zanimive izjave angleškega ministra Crippsa o prednostih angleških nasprotnikov

Rim, 22. maja. s. Anglosaškemu prerokanju o neprijetnem vprašanju ustanovitve drugega bojišča je hotela dati občuten prispevek tudi angleška poslanska zbornica, v kateri se je razvila precej živahna razprava. Razpravo o tem vprašanju je začel delavski poslanec Shinwell, ki je omenjal, da če poslanska zbornica smatra za potrebno razpravljati o kočljivem vprašanju ustanovitve bojišča št. 2, in postavil celo zahtevo, naj vlada dá zagotovilo, ali misli napasti ali ne. Prizadevanja tega delavskega poslanca so, kakor je bilo pričakovati, izpodletela na klasičnem angleškem pojmovanju, da se je treba vojskovati na ta način, da se pošljejo na bojišče tuje vojske. Niti ni poskušal hliniti, kako velikega pomena je angleška pomoč in dejal, da bi Rusija sama lahko premagala Nemce, ne da bi čutila kakšno potrebo po pomoči. Nasprotno takšnemu nazarju pa je poslanec smatral za potrebno pripomniti, da je možno, da bi bila Sovjetska Rusija premagana. Če bi se to zgodilo, je pa treba dvomiti, ali bi mogel angleški imperij še ostati pokonci.

Pri razpravi so sodelovali še drugi poslanci, ki so bolj ali manj elegantno razgaljevali strateško nemogućnost, da bi Angležji ustvarili to, zdaj že tako slovito, pa dvomljivo drugo bojišče.

Nazadnje je povzel besedo predsednik zbornice Cripps, ki je govoril to in ono, zlasti pa je poudaril, da se člani vojne vlade ne zavedajo resnosti sedanjega položaja. Omenil je težave, na katere naletavajo pri naglem premikanju čet in letalskih sil na ogromne razdalje in dejal: »Naši sovražniki imajo ogromno prednost pred nami. Nemci in Italijani

Hitlerjev glavni stan, 22. maja. s. Bitka pri Harkovu traja dalje. Z močnejšimi oddelki oklepnih voz podprti sovjetski napadi so spodleteli s hudimi izgubami za sovražnika. Nadaljnjih 63 sovjetski oklepnih voz je bilo uničenih. Nemška letala so z močnimi silami in velikim uspehom posegla v boje na tleh.

Tudi jugovzhodno od Ilmenskega jezera so bili sovjetski napadi zavrnjeni z velikimi izgubami za sovražnika.

9. protitankovska divizija je pri Harkovu do 20. maja uničila 107 sovjetskih oklepnih voz, 91. protitankovski polk je uničil 101 oklepnih voz, 1. edinica 12. protitankovskega polka pa svoj stoti tank.

Na Malto so bila angleška letališča bombardirana podnevi in ponoči.

Toda Rusom se ni posrečilo uničiti nemških armad in nemške divizije so zdaj pred Moskvo v prav istih postojankah kakor so bile preteklo jesen.

Göring je na koncu govora omenil težave s prehrano ter poudaril, da je narava bila Nemčiji mačeha, ker so zadnje tri zime bile izredno neugodne, slabo vreme je močno oviralo žetev in škodilo sejanju, v pretekli zimi pa je uničilo velik del jesenskih posevkov.

»Toda ne smemo obupati, ne smemo se plašiti. Treba se je vedno zavedati, da je trpljenje vojakov, ki se bore na vzhodnem bojišču dosti hušje. Zaradi tega je treba poživiti delo in ojačiti izdelavo.«

Dodatna pojasnila o značaju in pomenu zadnje pomorske bitke med japonskim in angleško-ameriškim brodomjem

Tokio, 22. maja. s. Zastopnik japonske vojne mornarice kapitan Hiraide se je zdaj vrnil z nadzorstvenega potovanja po južnih zasedenih predelih ter je pravil podrobnosti o pomorski bitki v Koralnem morju. Povedal je, da je ta bitka potekala 7. in 8. maja in sicer v dveh docela ločenih različnih razdobjih, od katerih sleherni tvori bitko zase. Bitka v glavnem razdobju je kazala, lice, podobno bitki, ki je potekala ob obali Malaje in med katero sta bili uničeni angleški oklepniki »Prince of Wales« in »Repulse«. Majčkena japonska letalonosilka je izvedla navidezen manever ter zvalila mogočno angleško-ameriško brodomje v severni del Koralnega morja. Tamkaj je dobro pripravljeno japonsko mornariško letalstvo zadalo smrtni udarec. Način, kako je potekala ta bitka, kričeče dokazuje taktično in strateško pomanjklivost pri vojnem vodstvu nasprotnikov. Japonci so v tem spopadu izgubili samo eno majhno letalonosilko, ki ni bila nič drugega kakor ladja za prevoz petroleja, predelana v letalonosilko, pač pa se je z mornariškim letalstvom Japoncem posrečilo potopiti angle-

sko križarko vrste »California« ter hudo poškodovati angleško oklepnico »Warspite«.

Bitka naslednjega dne je bila prava in resnična sodobna pomorska bitka, zakaj do navedenih »ali mi ali oni« so so v tem smrtnem dvoboju spopadle velike letalonosilke. Lahko si je zamišljati besni značaj spopada, ki je trajal nekaj ur. Več sto letal z ene in z druge strani se je zaganjalo na nasprotne letalonosilke in se vmes spopadalo v silovitih letalskih dvobojih. Čeprav so Japonci bili po številu dosti šibkejši od nasprotnika, se jim je vendar posrečilo — kakor je brezpogojno ugotovljeno — potopiti dve mogočni ameriški letalonosilki z vsemi letali, ki so bila na krovu. Razen teh letal so Japonci v bojih nad področjem bitke sestrelili še veliko drugih, s čimer so jasno kakor beli dan dokazali, da je bojna sposobnost japonskega mornariškega letalstva dosti večja kakor sposobnost nasprotnikov.

V tej divji in kar se da siloviti bitki, se je nekaj japonskih letal vrglo s tovorom torpedov na vrat na nos na veliko sovražnikovo križarko, katero so hudo poškodovala. Dejstvo, da se je japonskim letalom, ki jih vozijo letalci, kateri kažejo kar najpopolnejši prezir do življenja, posrečilo hudo poškodovati mogočne sovražnikove ladje, spremljajoče letalonosilke, dokazuje, da razpolagajo Japonci z neskončnimi moralnimi in bojevnimi silami.

Zdi se nam, da ni nobena cena previsoka za nadaljevanje tega hrabrega ruskega napora.

Bitka za Harkov traja naprej

Vsi napadi sovjetskih sil odbiti — Boji pri Harkovu ne pomenijo še začetka velike nemške ofenzive

Pred južno angleško obalo so lahka bojna letala podnevi poškodovala srednje veliko trg. ladjo.

Od 11. pa do 20. maja je angleško letalstvo izgubilo 151 letal, od teh 36 nad Sredozemskim morjem in v Severni Afriki. V istem času je šlo 42 lastnih letal v izgubo.

Poročnik Reichwald je 18. maja s težkim protitankovskim topom v nekaj minutah uničil 6 napadajočih sovjetskih oklepnih voz in s tem doslej zbil vsega 27 oklepnih voz.

Berlin, 22. maja. s. Glede bitke, ki se razvija pri Harkovu, pravijo v pristojnih krogih, da Sovjeti z veliko ofenzivo niso dosegli svojih namenov. Niso namreč zasedli Harkova, niti se jim ni posrečilo preobrniti načrtov vrhovnega nemškega poveljstva. V poslednjih dneh je prišlo do popolne spremembe. Sovjeti so zdaj prisiljeni priznati, da so nemške čete prešle v protinapad. Naš obrambni boj se spreminja v uničevalen napad. Sicer pa ta bitka še ne pomeni prave velike nemške ofenzive.

Berlin, 22. maja. s. Iz vojaških krogov se je izvedelo, da se pri Harkovu krepko nadaljuje obramba nemških in zavezniških čet proti večjim sovjetskim silam, ki brez oddiha napadajo nemške postojanke. Sovjeti pošiljajo v boj vedno nove sile, a 20. maja se je nemškim četam posrečilo zajeziti mnogo teh napadov in preiti v protinapade, ki so dali sijajne uspehe. Protitankovsko orožje in letalstvo uničujeta na desetine in desetine številnih oklepnih voz, s katerimi boljševiki podpirajo svoje napade. Navzlic močni sovjetski obrambi se je nemškim četam posrečilo osvojiti novo ozemlje. Posebno hudi boji so se vneli 20. maja zvečer, v katerih pa je nemškim četam uspelo, da so obvladali silne boljševiške oklepne sile, ki so prodirale po nekem gozdnatem kraju. V berlinskih krogih poudarjajo, da če se upoštevamo zadnje številke uničenih oklepnih voz, obavičenih v večrajšiem vojnem poročilu, so Sovjeti od 12. maja naprej samo na tem bojišču izgubili 501 oklepni voz. Tem je treba prišteti še 258

oklepnih voz, ki so jih Sovjeti izgubili na polotoku Kerču. Tako so boljševiki v novi pomladanski bitki na južnem odseku izgubili vsega 759 oklepnih voz. Ta številka — tako naglašujejo — je nov dokaz sil novega nemškega orožja. Vendar pa je treba tej že tako visoki številki dodati še 220 oklepnih voz, ki jih je ali uničilo ali hudo poškodovalo nemško letalstvo.

Obisk italijanskega finančnega ministra na Madžarskem

Budimpešta, 22. maja. s. Prihodnji teden bo v Budimpešto dospel italijanski finančni minister grof Thaon di Revel. Ostal bo v madžarski prestolnici nekaj dni. Grof Thaon di Revel vrača s tem svoječasi obisk madžarskega finančnega ministra v Rimu. Novico so z živim zadoščenjem sprejeli v madžarskih političnih in finančnih krogih. V tem dogodku vidijo novo zgornjo pričevanje o odkritosrčnem sodelovanju med Italijo in Madžarsko tudi na gospodarskem in finančnem področju. Grof Thaon di Revel bo med svojim bivanjem v Budimpešti imel v dvorani zbornice predavanje o »Vojnih finančnih fašistovski Italije«.

Vesti 22. maja

Madžarski ministrski predsednik De Kallay je snoči govoril na shodu vladne stranke in razglasil, da je po volji kraljevega namestnika včeraj prevzel še zunanje ministrstvo.

V Angliji je prav zdaj mnogo prekanja o Churchillu in o njegovi vladi. Pridružila se je še angleška cerkev. Nadškof canterburyški je namreč sklical velik shod v Westminsteru, kjer so se razgovarjali samo o strateških in vojaških razlogih. Visok cerkveni dostojanstvenik je zbornici predlagal, naj skrbi za čim tesnejše sodelovanje z Rusijo tudi po vojni. Izvedelo se je, da je bil sovjetski poslanik Majski tisti, ki je naščuval predstavnik angleške cerkve, naj si prizadevajo za večjo pomoč Rusiji in naj zahtevajo, da se Anglija bolj poprime vojne.

24. maja bo v Campidogliu velik kirurški shod, za katerega se zanimajo celo neznanstveniki. Prišli bodo vsi italijanski kirurgi, ki so delovali že v bivši svetovni vojni, v Abesiniji in v Spaniji. Poleg tega pa bodo prišli še največji nemški kirurgi in hrvaški, romunski, španski in albanski zastopniki. Od tega shoda si obetajo velike uspehe.

Sovjetska podmornica je včeraj v turških vodah potopila turško motorno jadrnico »Dogan teft«, ki je imela 280 ton. Zdaj je prišla še vest, da je bila včeraj poškodovana po topniških streljih neke druge sovjetske podmornice še druga turška motorna jadrnica severno od Inšigare. Posadke so se komaj rešile. Napadi so turško javnost hudo ogorčili.

Angleška vlada je odpravila cilindre, ki so bili med angleškimi trgovci tako priljubljeni. Namesto teh bodo smeli nositi le navadne delavske čepice. Oblast pravi, da je ob letalskih alarmih nerodno imeti v eni roki cilindar, v drugi pa čelado. V resnici pa hočejo zabrisati razlike med višjim in nižjim ljudstvom.

Z ladjo »Carvalho Araujo« odpotuje danes več portugalskih čet, ki bodo okrepile posadko na Azorih.

Iz Washingtona poročajo, da je mornariški minister Knox govoril, da zdaj nabirajo tudi zamorce za vojaško službo v ameriški mornarici.

V Chicagu se je te dni sestalo 500 zastopnikov ameriške judovske organizacije, ki zastopajo pet in pol milijonov Judov iz vseh treh Amerik. Razpravljali so zlasti o mobilizaciji vseh judovskih sil za vojne namene.

Kava in čaj sta v Turčiji postala državni monopol.

Siloviti vihar, ki je divjal v kitajski pokrajini Sečuan je zahteval več sto smrtnih žrtev, veliko ljudi pa je bilo ranjenih.

Vseameriška policijska konferenca je bila sklicana za 27. maj. Namen konferenca je, da doseže skladnost v zakonodaji posameznih ameriških republik, da bi se služba lahko izvajala po enotnih načelih.

Lani se je rodilo na Finskem nad 90.000 otrok, česar že ne pomnijo 30 let. Na Švedskem, ki ima dvakrat toliko prebivalstva, je bilo rojstev v enem letu komaj 99.000.

Špansko vojno ministrstvo je ustanovilo skupno vrhovno poveljstvo za vse oborožene sile na kopnem, na morju in v zraku. S tem hočejo doseči čim tesnejšo povezanost med vsemi vrstami orožja.

24. maja se bo pričel v Rimu kongres vojnih kirurgov, na katerega je povabilo vojno ministrstvo vse odlične italijanske kirurge, ki so se v prvi svetovni vojni, v abesinski vojni in v Spaniji ukvarjali s zdravljenjem vojnih ranjencev. Povabljeni pa so bili tudi kirurgi iz Nemčije, Bolgarije, Hrvaške, Romunije, Spanije in Albanije.

Švedski parnik »Gripsholm«, ki bo odpotoval iz Goeteborga v Newyork, bo odpeljal 400 ameriških državljanov, ki so bivali po skandinavskih državah.

Seja ljubljanskega mestnega sveta

Občina prepustila Visokemu komisariatu veliko zemljišče na Viču za gradnjo delavskih hišic

Ljubljana, 22. maja.

Včeraj popoldne ob pol šestih je bila redna seja ljubljanskega mestnega sveta. Seja je bila v veliki dvorani mestnega magistrata. Prisotni so bili skoraj vsi občinski svetniki, nekateri so se opravičili. Zupan dr. Adlešič je ugotovil pravilnost sklepanja današnje seje in določil dva zapisničarja, potem pa podal predsedniško poročilo, v katerem je dejal:

Visoki mestni svet!

Od zadnje seje mestnega sveta žaluje Ljubljana med mnogimi drugimi, znanimi in neznanimi, tudi za naslednjimi:

18. marca je umrl Karel Vidmar, mestni sluga v p., ki je bil v mestni službi od l. 1903. do 1934. ter ves čas zelo vesten uslužbenec pri mestni blagajni.

29. marca je umrl Ivan Perme, ki je bil zglede član ljub. prostovoljnega gasilskega društva od februarja meseca 1880. do svojega zadnjega diha ter tako najstarejši ljubljanski prostovoljni gasilec. Za njegovo požrivalno vneto za gasilstvo ga je mestni svet ljubljanski odlikoval z imenovanjem za ljubljanskega meščana.

12. aprila je umrl Anton Sušteršič, upokojeni blagajnik Mestne hranilnice ljubljanske, kjer je vestno služboval skoraj polnih 40 let. Kot fotograf in lastnik tvrdk M. Tičar in »Entec« je izdal brez števila razglednic, ki so svet seznanjale z lepotami Ljubljane in naše domovine.

14. aprila je umrl polkovnik Ljubomir Živanovič, bivši poveljnik domačega polka in komandant ljubljanskega vojnega okrožja. Sodeloval je tudi v raznih organizacijah ter si pridobil splošno spoštovanje.

25. aprila je v Pregradu na Hrvaškem na svojem domu umrla operna pevka Vilma Thierry de Chateauxvieux-Jamnicka, ki je bila članica ljubljanske opere od l. 1919. do 1935. Bila je odlična umetnica ter si je pridobila velike zasluge za ugled naše glasbene umetnosti.

26. aprila je umrl profesor Ernest Tomec, ki je s svojim velikim strokovnim znanjem in do broto vzgajal dijaštvo klasične gimnazije, pridobil si je pa velike zasluge za vso slovensko katoliško mladino, še posebno je pa katoliška akcija izgubila svojega ideologa in preizkušnega vodnika.

16. maja je umrl l. 1859. rojeni vrtnarski pomočnik Ivan Sever, ki je bil član prostovoljnega gasilnega društva od l. 1894. do svoje smrti ter ga je mestni svet zato l. 1930. odlikoval z ljubljanskim meščanstvom.

Vsem za Ljubljano zaslužnim: Slava!

Po županovem poročilu je bila na dnevnem redu odobritev zapisnika zadnje občinske seje, ki je bil seveda sprejet. V tretji točki dnevnega reda pa so obravnavali poročila finančnega odbora. Izbrpno je govoril o tem poročilu mestni svetnik dr. Azman.

Mestni svet je odobril računski zaključek Kreditnega društva Mestne hranilnice ljubljanske za leto 1941. Računski zaključek izkazuje nekaj več kot 72.000 lir čistega dobička. Deloma bodo čisti dobiček razdelili kot delže meščanom. Prav tako bo iz tega denarja ustanovljen fond za podpiranje božnih ljubljanskih obrtnikov. — Izglasovan je bil kredit za izvedbo uredbe o oddajanju sprejemnih radijskih aparatov. Vsota je bila sprejeta v višini 114.300 lir. — V nadaljevanju seje so govorili o določitvi kredita za ureditev mestne desinfekcijske naprave. V ta namen je bil sprejet sklep, ki daje v ta namen vsoto 70.000 lir. Polovico tega zneska bo prispeval Higijenski zavod, ostanek pa Mestna hranilnica. — Mestni svet je naknadno odobril že likvidirani božični prispevek, ki je bil razdeljen mestnim delavcem in uradnikom. Ta naknadni kredit je bil odobren v višini 467.000 lir, kar bodo mestni uslužbenci gotovo z veseljem pozdravili. — Odsek za izdajanje osebnih izkaznic je zaprosil za dodatni kredit v višini 35.000 lir. Denar je bil odobren. — Urad mestnega anagrafičnega zavoda potrebuje nadalje pisalni stol. V ta namen je bila določena vsota 4000 lir. — Sedmo točko dnevnega reda je župan umaknil z dnevnega reda. — 250.000 lir je mestni svet sklenil dati kot naknadni kredit za ureditev nagrobnega spomenika dvema zaslužnima možema na Navju. — Ugodno je bila nadalje rešena prošnja ljubljanskega športnega kluba Ilirija za podporo v znesku 20.000 lir. S to denarno podporo pa bo mestna občina poravnala klubske dolgove na elektriki, plinu in vodi, ki jih kopalnice uporabljajo pri svojem obratovanju. — Določen je bil znesek 1003 lire za zvišanje mestnega prispevka krajevnega šolskega odbora pri Sv. Petru za veroučitelje in služitelje. — Nadalje je bila odobrena potrditev virmiranja kreditov po predlogu socialnega političnega oddelka. — Mestna občina je tudi prodala 80 kvadratnih metrov zemljišča Štepecu Mirku v Spodnji Šiški za arondacijo njegovega posestva. En meter je veljal 190 lir. — Mestna občina je tudi odstopila 23.000 kvadratnih metrov svojega zemljišča v viški občini, ki ga je nameravala mestna občina pozidati z delavskimi hišicami in je bil za-

devni predlog odobren že leta 1940. Zdaj zaenkrat občina ne more začeti z zidanjem, je pa zategadelj vse zemljišče prepustila Visokemu komisariatu, da bo zazidal to veliko parcelo, s čimer se bo prav gotovo znatno omilila stanovanjska stiska v našem mestu. Posebno nižjemu sloju bodo te hišice zelo dobrodošle, saj si dragih stanovanj itak ne more privoščiti.

Za regulacijo Karlovske ceste je mestna občina odkupila 68 kvadratnih metrov sveta od Franje Ahlin. Za ves ta svet je plačala mestna občina le 1000 lir. — Prav tako je bil soglasno sprejet predlog finančnega odbora, da se ljubljanski pokrajinski izročje v lastništvo vse nepremičnine, ki se uporabljajo v carinske namene. Za vse te stavbe bo odesle skrbela Ljubljanska pokrajina. Seveda pa bo plačevala tudi vsakoletne anuitete. — Potem so bili na programu nekateri ugovori proti predpisom previsoko odmerjenih davščin. Nekateri so bili ugodeni, drugi pa zavrnjeni. — Tudi nekateri zaostanki na hišnih davščinah so bili izbrisani zaradi neizterljivosti. — Enako so bile odpisane nekatere neizterljive pristojbine za prevoze z reševalnim avtomobilom. Oseb, ki niso mogle plačati prevoza, je bilo prepeljanih 40, stroški pa so znašali 2642 lir.

V poročilu trošarinskega odbora, ki ga je prav tako podal dr. Azman, je bilo treba ugoditi ali zavrniti nekatere zadeve o povratku uvoznine, kontrolne pristojbine, pavšalne davščine. Prošnje ali ugovore so poslale nekatere ljubljanske tvrdke. — Nadalje je trošarinski odbor sklenil in odobril, da so vse knjige in tiskovine, ki prihajajo iz kraljevine, proste vsakršne carine ali trošarine. Sklep je bil izdan na podlagi § 54 tarifne postavke.

S to točko je bil dnevi red javne seje mestnega sveta končan. Sledila je potem tajna seja, na kateri so razpravljali razne osebno-pravne zadeve, ki se tičejo uslužbencev mestne občine.

Maksimalni cenik za dimnikarska dela

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na odstavke 1. člena 150. zakona bivše kraljevine Jugoslavije o obrtih z dne 5. novembra 1931. št. 572/76, glede na maksimalni cenovnik za dimnikarska dela z dne 9. novembra 1932., ki ga je izdal bivši ban in smatrajoč za umestno, da se cenovnik dopolni,

odreja:

Člen 1. Cene cenovnika za dimnikarska dela se določajo takole:

1. odprto kuhinjsko ognjišče lir 2.—
2. navadni prelazni dimnik, a) v prtilični hiši lir 1.50, b) v hiši z več nadstropji, za vsako nadaljnje nadstropje lir 0.25.
3. ruski ali valjasti dimnik, a) v prtilični hiši lir 1.—, b) v hiši z več nadstropji, za vsako nadaljnje nadstropje lir 0.25.
4. železna peč, a) do 80 cm visoka, vstevši dimno cev do 1 m lir 1.—, b) nad 80 cm visoka, vstevši dimno cev do 1 m lir 1.50.
5. dimna cev nad 1 m dolga, za vsak meter lir 0.50.
6. pralni kotel lir 1.—
7. štedilnik, vstevši dimno cev do 1 m, a) z eno pečico lir 1.50, b) z dvema pečicama ali kotličem in eno pečico lir 2.—, c) s tremi pečicami ali kotličem in dvema pečicama lir 2.50.
8. štedilnik v gostinskem obratu ali zavodu, a) v malem gostinskem obratu lir 5.—, b) navadni štedilnik v srednje velikem gostinskem obratu lir 8.—, c) mizni štedilnik v tipi pod b) lir 12.50, d) navadni štedilnik v veliki restavraciji, javni kuhinji ali zavodu ipd. lir 12.50, e) mizni štedilnik v obratu pod d) lir 20.—
9. Lutzove peči ipd., a) brez pečice lir 3.—, b) z eno pečico lir 5.—, c) z dvema pečicama lir 7.50, d) s tremi ali več pečicami lir 10.—
10. pekavska peč na premog ali drva, a) navadna, vstevši dimnik, kanal in duške v prtiličju lir 10, b) dimnik peči pod a), za vsako nadaljnje nadstropje po lir 2.50.
11. pekavska parna peč, a) z eno etažo lir 20.—, b) z dvema ali več etažami lir 27.50.
12. etažna peč za centralno ogrevanje, vstevši dimne odvode lir 6.50.
13. centralna ogrevalna naprava, vstevši dimne odvode, a) z malim kotlom do 8 m² ogrevne površine lir 16.—, b) s srednjim kotlom do 15 m² ogrevne površine lir 30.—, c) z velikim kotlom nad 15 m² ogrevne površine lir 38.50.
14. kanal centralne ogrevalne naprave ali pekavske parne peči, a) mali lir 13.50, b) veliki lir 22.—
15. dimnik centralne ogrevalne naprave ali pekavske parne peči, a) do I. nadstropja lir 10.—, b) etažne peči lir 3.50, c) za vsako nadaljnje nadstropje po lir 2.50.
16. industrijski parni kotel po dogovoru.

Po lepih in vročih dnevih hladno in deževno

Ljubljana, 22. maja.

Prav od nedelje do včeraj, torej dobrih 5 dni smo imeli v Ljubljani in okolici, sploh v takozvanem ljubljanskem deževnem pasu, lepo in toplo vreme, ki je vidno izredno dobro vplivalo na rast vseh zasajenih kultur, posebno se je dobro razvijal fižol, lepo se se že razcveteli paradizniki, krompir je bujno pognal iz zemlje. Vsakdo je bil res vesel teh toplih, prav za prav pošteno vročih dni. Vrtnarji in drugi obdelovalci zemlje so bili pripravljeni že pošteno namakati svoje gredice.

V Trnovem in Krakovem je letos res izredno lepa solata in tudi druga povrtnina kaže prav dobro. Nevarnost je, da lahko toča napravi ogromno škodo kakor je to bilo pred leti, ko je debela toča po nekaterih gredah v Trnovem in Krakovem napravila neprecenljivo škodo, ko je popolnoma razčepala lepo solato, pomandrala razno povrtnino in oklestila dreve. Tisto leto, bilo je pred tremi leti, je bila ponekod v Trnovem toča nasuta do ped na debelo.

Ze pred dnevi so se pojavili znaki, ki so dali slutiti, da bo kmalu nastopila sprememba vremena. Barometer je naglo padel. Na Barju ni bilo nizke megle. Davi se je vreme res spremenilo na slabše. Močno se je začelo oblačiti že snoči. Tam na severozapadu so se kopicili črni oblaki v velikih in stisnjenih kepah. Tudi ponoči se je začelo ozračje zelo ohlajevati. Davi je postalo prav soparno, jutranja temperatura pa se ni znižala, marveč je obdržala stanje +15 stop. C Okoli Krima so se podili deževni oblaki, ki so jemali smer tj. proti jugu na Dolenjsko. Golovski hribovi so bili kmalu vsi odeti v temne oblake in začelo je okoli 7 že nekoliko deževati, tudi po mestu.

Vremenski pregled za ta teden nam pokaže, da je bilo sprva v ponedeljek stanje barometra primerno visoko, tako-le 4 m/m nad normalo, to je 768 m/m. Naslednji dan je bil že zaznamovan sicer neznamen padec, toda v petek je barometer padel kar na 757 m/m. Na drugi strani pa je bilo ta teden hitro naraščanje dnevne temperature. V

ponedeljek je toplomer zaznamoval najvišjo dnevno toploto +25.4 stop., v torek rekordno +31 satop. C, v sredo padec za 3 stopinje, včeraj pa se je temperatura čez dan spet dvignila za nekaj stopinj. Včerajšnji dan je bil drugače izredno sopen in vroč.

Vročina ta teden je dobrodošla ne samo kmetom in vinogradnikom, tudi meščanom, osebito mlajšim ljudem, ki so se hiteli po raznih krajih in kotih sončiti, da bi bili poprej od sonca ožgani. Mnogi se že kopajo. Ilirija je vsak dan popolnoma zasedena. Nekateri kopalci pa si iščejo primerna zavetišča na prostem. Drugače se je letos kopalna sezona prav zgodaj začela.

Sporočila zaupnika CONI-ja

Ljubljana, 22. maja.

Zaupnik CONI-ja javlja: Kakor je bilo že svoj čas objavljeno, bo zaupnik CONI-ja objavljaval v krajevnem tisku vsa obvestila in sklepe, ki se tičejo osrednje organizacije in ostalih podrejenih organizacij. Ta obvestila naj služijo mesto posebnih pisemnih obvestil in imajo svojo izvršilno moč v vsakem pogledu. Prizadete športne organizacije in športniki se morajo zato redno držati navodil, ki bodo na tak način objavljena.

Ukrepi glede športnih društev Jadran, Slavija, Grafika. Zaupnik CONI-ja objavlja: Zaradi popolne nedelavnosti spodaj navedenih klubov, ki so vpisani v nogometno zvezo, in sicer SK Jadrana, SK Grafike in SK Slavije, se odreja, da se smatrajo igralci navedenih klubov kot popolnoma svobodni in razvezani vseh obveznosti in posledic in jim je dovoljen takojšen prestop v katero izmed drugih športnih društev. Nogometna zveza ima nalogo, da opošteva to odločitev.

Delo namestitvenega urada

Pod predsedstvom comm. Giorgija Gattija se je dne 20. maja v prostorih borze za delo zbral pokrajinski odbor za namestitev, ki je bil imenovan na podlagi čl. 7 Komisarjeve uredbe št. 74 z dne 21. aprila.

Po pozdravu predstavnika stranke cav. Alesanji in drugim zastopnikom ter raznim pokrajinskimi občinskimi ustanovam in društvom, je predsednik prikazal delo, ki ga je pokrajinski urad za namestitev opravil v prvih mesecih tega leta.

Iz poročila veččaka Petronija je razvidno, da je bilo v dobi od 1. januarja do 30. aprila vsega 7853 vpisov, delovnih namestitev 5406 in 2763 izbrisov.

Konec aprila je bilo 4783 brezposelnih, od teh 3301 mož ter 1482 žensk, ki so razdeljeni v 23 skupin, obsegajočih več delavskih razredov.

Z začetkom javnih del, ki jim pristojni voditelji posvečajo ves našt za hitrejši razvoj, se je delavska brezposelnost v pokrajini v dveh prvih tednih meseca maja znatno skrčila. Iz gornjega poročila je poleg tega razvidno, da nekateri delodajalci še vedno ne razumejo socialne, gospodarske in politične važnosti namestitev ter splošne obveze, da vzamejo v službe samo delavce po posredovanju namestitvenega urada, ker bi se radi na ta način izognili denarni kazni.

Pri ravnanju o točkah, ki jih je podal major Petronio, so govorili tudi korporacijski nadzornik inž. Masera, dr. Marchesoni, dr. Alesani in drugi.

Ko je predsednik povzel vse razgovor, je predlagal, da bi se nekatera vprašanja, ki so nastala zaradi sedanje konjunktore, dala v pregled Visokemu Komisariu.

V treh vrstah...

Slamozreznica je prišla za palec Janeza Mikuša iz Podsmreke in mu ga zmečkala. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Trboveljski simfonični orkester, ki je nedavno prvič nastopil, je priredil preteklo soboto koncert v Zagorju, v nedeljo pa je igral v Hrastniku.

Skupina mariborskega moškega pevskega zbora je odšla v Gradec. Njihove pevске nastope bodo posneli na plošče, tako da bodo tudi spodnještajerske pesmi vključene na plošče, ki jih bodo pozneje poslali borcem na daljni sever. S to skupino je odšla tudi brambovska godba, ki bo tudi nastopila v studiju.

Zagreško mestno poglavarstvo je izdalo poseben proglas, v katerem poziva meščane, naj takoj prijavijo vse predmete iz bron, bakra in med.

Kakor pri nas v mestu, tako so tudi v Zagrebu začeli preoravati nekatere parke in nezazidane parcele, kjer bodo vsadili koruzo, krompir in zelenjavo.

Mestni letni proračun mostarskega mesta je bil sprejet. Znaša približno 20 milijonov kun. Od te vsote je bilo 1 in pol milij. kun odobrenih za mestno gradbeno delavnost, za gospodarstvo je bilo nakazanih 100.000 kun, društvom pa je namenjenih 540.000 kun. Manjše vsote dobe tudi drugi odseki.

RDEČI KROG

ROMAN

Marlovo truplo je ležalo na postelji. Bilo je pogrnjeno z rjuho. Okrogli mokri madež na blazini se še ni bil posušil. Skozi odprto okno je kakor nalašč pihal veter, ki je majal zavese.

»Jasno je, da ga tu ne morete zavohati,« je dejal Yale, govoreč sam pri sebi in spet pokleknil ter vohal po preprogi. In spet je začel kašljati. Z veliko naglico je vstal.

Medtem se je stražnik že vrnil s prednjim delom steklenice. V stelenici je bilo še nekaj kapljic tekočine. To je Yale zlit na roko.

»Voda in milo,« je dejal. »Prav tako, kakor sem domneval. Zdad vam bom razložil, kako je bil Marl umorjen. Vaš tat Flush Barnet je slišal nekakšen sikajoč glas. Bil je to šum nekega težkega plina, ki je uhajal iz tegale valja. Morda se motim, toda prepričan sem, da se nahaja v tisti majhni jekleni steklenici še dovolj strupenega plina za naju oba. Mimogrede vas moram še opozoriti na to, da ležj plin še vedno na tleh. To je eden izmed tistih težkih plinov, ki se usedajo na tla.«

»Toda, kako je plin umoril Mr. Marla? Ali so ga spuščali skozi odprtino ventilatorja, tako da mu je padel na glavo?«

Derrick Yale je odkimal.

»Način, kakor ga je uporabil Rdeči krog, je bil preprostejši in mnogo smrtonosnejši,« je odvrnil mirno. »Pihal je mehurčke!«

Mehurčke?«

Derrick Yale je prikimal.

»Konec tega valja — pogledjte, saj še vedno lahko čutite milno sluz — je najprej pomočil v milnico, potem pa ga je porinil skozi ventilatorjevo odprtino. Potem je odprl cev in uhajajoči plin je izoblikoval mehurček, ki ga je morilec strel v sobo skozi ven-

tilatorjevo odprtino.« Yale je potem stekel iz sobe in skočil na mizico. »Da, prav tako sem mislil, da je bilo,« je dejal. »Odtod je lahko videl Marlovo glavo. Dva, trije mehurčki niso rodili uspeha. Eden od njih je obležal na blazini, toda zdj se mi, da je bil ta poslan že po njegovi smrti; drugi pa je udaril ob zid. Našli smo namreč mokri madež. Eden, verjetno pa še več, je počil na njegov obrazu. Moral je biti pri priči mrtev.«

Parr je kar zjal od presenečenja.

»Vse to sem si bil zamislil že, ko smo se vozili sem. Okrogli mokri madež na blazini me je spomnil na moje deške poizkuse in njih učinke, ko sem začel pihati mehurčke v spalnico. In potem, ko ste omenili ventilator in sikajoči zvok, sem bil popolnoma gotov, da je moja teorija pravilna.«

»Toda mi nismo začetili nobenega plina, ko smo stopili v sobo!«

»Veter je lahko odpihal plin, ki je bil v sobi,« je dejal Derrick Yale. »Toda tudi brez tega bi se bil vlegel na tla zaradi svoje teže, zaradi svoje gostote pa bi se enakomerno razlezel — pogledjte!«

Prižgal je vžgalico, jo zaščitil z dlanjo, dokler se ni vžgala in jo približal tlam. Ko je bil še kakšne 3 em od tal, pa je vžgalica v hipu ugasnila.

»Zdad mi je jasno,« je dejal inspektor Parr.

»Kaj pa, če bi zdaj preiskali še stanovanje? Morda bi vam lahko kaj pomagal,« je nasvetoval Yale.

Toda njegova ponudba za pomoč ni bila sprejeta vljudno.

Malotevtilni prisotni stražniki, ki so zamaknjeno poslušali Yaleovo razglabljanje, so prav dobro razumeli inspektorjevo občutke. Očitno jih je razumel tudi Yale, kajti z dobrodušnim nasmehom se je obrnil in šel domov. So trenutki, ko je treba prepustiti policajce glavnega stana samim sobi in njih razmišljanju. Nič se ni tega bolj zavedal kakor Derrick Yale.

XVIII. poglavje.

Barnetova pripoved.

Inspektor Parr se je po nadaljnji preiskavi vrnil v najbližjo policijsko stražnico, da bi zaslišal Flusha Barneta,

Flush, ki je bil zelo potr in truden, ni nutil nobene pomembne informacije.

Predmeti njegove tatvine so ležali na mizi policijskega narednika. Bila je to mešana zbirka, sestavljena iz prstanov, ur in neke bančne knjižice, ki ni bila nič vredna. Nič ni bila vredna vsaj za Flusha Barneta. Na mizi je ležala tudi srebrna steklenica. Kar pa je bilo najbolj značilno in presenetljivo, pa je bilo to, da so v Barnetovih žepih našli dva čisto nova, komaj dotikana bankovca po 100 funtov, o katerih pa je neprestano trdil, da sta njegova privatna lastnina. Vlomilec, posebno pa take vrste kot je bil Flush Barnet, so na splošno znani kot nepreračunljivi ljudje. Ne delajo, dokler imajo še kaj denarja, in če bi imel 200 funtov v žepu, je čisto gotovo, da Flush ne bi bil skušal vlomiti na Marisburg Placeu.

»Moja osebna last so, vam pravim, mr. Parr,« je ugovarjal Flush. »Ali mislite, da lažem?«

»Seveda,« je dejal Parr, ne da bi se kaj razburil. »Če so pa tvoji, bi vendarle moral vedeti, kje si jih dobil?«

»Neki prijatelj mi jih je dal.«

»Zakaj si prižgal ogenj v knjižnici?« je vprašal Parr čisto nepričakovano. Flush Barnet se je pri tem vprašanju zdrznil.

»Ker mi je bilo mraz,« je odvrnil po kratkem molku.

»Hm,« je dejal inspektor Parr, potem pa nadaljeval, kakor bi naglas izgovarjal svoje misli:

»Dva svoja stotaka ima. Vlomil v neko hišo, izropa blagajno in si prižge ogenj. Zakaj pa je neki ta ogenj prižgal? Zakaj je ta ogenj prižgal? Prav gotovo zato, da uniči nekaj, kar je bil našel v blagajni.«

Flush Barnet ga je poslušal, ne da bi skušal ugovarjati. Toda bil je očitno zbeگان.

»Zato,« je dejal Parr, »ker si bil plačan za vlom v Marlovo hišo in si dobil 200 funtov zato, da vzameš iz blagajne neko reč ter jo potem zažgeš. Ali imam prav?«

»Če bi ta trenutek umrl...« je začel Flush Barnet...

Finančna ureditev Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi člena 8. kr. ukaza z dne 8. maja 1941-XIX, t. 291, glede na odredbi bana bivše dravske banovine z dne 5. oktobra 1940, št. I 8830-2, s katerima je bil ustanovljen Banovinski prehranjevalni zavod in odobren njegov statut, glede na to, da je bil ta zavod, dasi samostojna pravna oseba, banovinska ustanova, za katere obveznosti je jamčila banovina in se torej morata zaradi razdelitve ozemlja banovine opraviti njegova likvidacija in finančna ureditev s sporazumi med državami ki so prevzele to ozemlje, in ker se aktivna in pasiva zavoda niso sorazmerno porazdelila na ozemlja, prevzeta po raznih državah, zavod pa z aktivni, ki so ostala v Ljubljanski pokrajini, ne more zadostiti svojim obveznostim, osredotočenim pretežno na glavno mesto in je torej potrebno, da se loči poslovanje pred teritorialno razdelitvijo od poznejšega poslovanja Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda kot ustanove Visokega komisariata, odreja:

Člen 1. Pokrajinski prehranjevalni zavod, bivši Banovinski prehranjevalni zavod, poskrbi za finančno ločitev poslovanja pred razdelitvijo bivše dravske banovine od poznejšega poslovanja, ko je bil podrejen kr. civilnemu komisariatu in zatem Visokemu komisariatu za Ljubljansko pokrajino.

Za računovodstvo se opravi ločitev iz prednjega odstavka začasno po stanju dne 30. aprila 1941-XIX in se inventarji, blago in terjatve, ki so se obstojne ugotovili na ta dan, dodelijo obremenilno Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu.

Člen 2. Do nove odredbe se dovoljuje v dobro Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda in njegovih morebitnih porokov moratorij za vse

obveznosti Banovinskega prehranjevalnega zavoda iz zadolžitve, sklenjenih pred 1. majem 1941-XIX. Na take zadolžitve morda od 1. maja 1941-XIX dalje že plačane vsote se morajo na zahtevo vrniti.

Člen 3. Skladno s finančnim položajem, ki nastane z uporabo prednjega člena, sme Visoki komisar odrediti na predlog Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda z odlokom plačilo dolgov za obveznosti, sklenjene pred 1. majem 1941-XIX, nasproti ustanovam ali zasebnikom, ki imajo svoj sedež oz. prebivališče v Italiji, kamor spadajo tudi ozemlja, priključena s kr. ukazom z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in z dne 18. maja 1941-XIX št. 452.

Člen 4. Ločitev in novo finančno ureditev Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda izvede izredni komisar, ki ga imenuje Visoki komisar in ki ima vse pravice po določbah zakona in pravil.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Izredni komisar pri Prevodu

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 2. maja 1942-XX, št. 92, o finančni ločitvi in ureditvi Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda odloča: Za izrednega komisarja Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu se imenuje fašist dr. Karel Scala z nalogo, da izvede njegovo finančno ločitev glede poslovanja Banovinskega prehranjevalnega zavoda izpred 30. aprila 1941-XIX in novo finančno ureditev po naredbi z dne 2. maja 1942-XX, št. 92, ter preosnovno zavoda, kakor tudi da predloži nov statut in pravilnik. Ta odločba je takoj izvršna.

Predsednik Zavoda za združništvo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo št. 82 o ustanovitvi Zavoda za združništvo Ljubljanske pokrajine, odloča: Gospod Bogomil Remec se postavlja za predsednika Zavoda za združništvo Ljubljanske pokrajine. Ta odločba je takoj izvršna in je bila objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Strokovnjak Zavoda za združništvo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo št. 82 o ustanovitvi Zavoda za združništvo Ljubljanske pokrajine, odloča: Fašist cav. uff. dr. inž. Alojzij Paleschini je določen, da pomaga kot strokovnjak s pravicami in področjem iz člena 8. naredbe št. 82 predsednika Zavoda za združništvo Ljubljanske pokrajine. Za svoje odločnosti se lahko da nadomestovati po fašistu Antonu Bertoldiju pok. Erminija Nikolaja. Ta odločba je takoj izvršna in je bila objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Birmovanje v ljubljanski stolnici

Na binškošno nedeljo je v stolnici sv. Nikolaja zadnja sv. maša za vernike ob 8 zjutraj. Ob pol 9 je zadnje sv. obhajilo vernikov. Nato se stolnica izprazni in ostane rezervirana samo za birmance in botre. Ob 9 je pontifikalna škofova maša. Po maši se ob 10 prične birmovanje. Botri naš za birmance počakajo na svojih mestih v klopih in ob njih, da jih reditelji uvrste. Birmanje se vrši edino pod kupolo. Ko so otroci birmanci, gredo skozi zakristijska vrata ven in se, ko pozvonijo z zakristijskim zvonom, vrnejo skozi glavna vrata v cerkev. Ko prejmejo zadnji blagoslov, gredo iz cerkve skozi stranska vrata (nasproti prižnice). Vhod v cerkev je med vsem birmovanjem edino skozi glavna vrata, izhod le skozi stranska vrata.

Ob 10 in pol 12 bosta pri stranskem oltarju tihi maši za birmance in botre, ki dotlej še niso bili pri sv. maši.

Zadnji blagoslov se podeli dopoldne trikrat: ob 11, ob 12 in ob sklepu birmovanja.

Popoldne so v stolnici ob pol 3 slovesne večerice. Ob 3 je birmovanje po gornjem redu. — Zadnji blagoslov je ob sklepu birmovanja. Po birmo so slovesne liturgije.

Na binškošno ponedeljek je ob 10 pontifikalna maša. Po maši je ob 11 začetek birmovanja. Zadnji blagoslov je le ob sklepu. Popoldne ni birmovanja. Birmanci morajo imeti v rokah birmanski listek in trak. Pri delitvi birmo položijo boter desno roko na desno ramo birmanca. Ko je ta birman, mu boter preveže čelo s trakom. Nato oddeta k oltarju sv. Rešnjega Telesa, kjer se birmancu odvzame trak in se mu s čela zbrise sv. krizma. Botri naj skrbno, da bodo birmanci pri sv. maši in da prejmejo tudi zadnji blagoslov, ki spada k obredu sv. birmo. Znamenje za zadnji blagoslov se bo vsakokrat dalo z zakristijskim zvonom.

Raznoterosti iz sodne kronike

Ljubljana, 22. maja.

Na okrožnem sodišču so se nekateri referenti, sodniki in člani kazenskega senata preselili iz svojih dosedanjih uradnih sob v 1. nadstropje v bližino, kjer uradujejo preiskovalni sodniki in kjer je nameščeno državno tožilstvo. Kazenski senati okrožnega sodišča tedensko ob torkih, sredo in petkih razpravljajo o raznih kazenskih zadevah, ki spadajo največkrat pod paragrafe, nanašajoče se na zločine proti tuji lastnini. Ni večjih senacij. So pač nekatere zadeve poučne za sedanje socialne in gospodarske prilike, pred sodnike prihajajo pa tudi mladi pustolovci. Še sedaj veljavni kazenski zakonik je določil pozneje v posebni noveli hušje kazni za tatvine, ki so bile storjene na prostoru, določenem za javni promet. Za najmanjšo tatvino takega blaga na kolodvoru je n. pr. določena najnižja kazen tri mesece strogega zapore. Tatvine na kolodvorih sedaj redko prihajajo v razpravo pred kazenskim senati. Pred dnevi je bil neki samski delavec Jože E. obsojen na 3 mesece strogega zapore, ker je letos 19. februarja odnesel iz nekega vagona 50 kg suhih fig v vrednosti 380 lir. Pred sodniki je skušal krivdo zanikati in se je izgovarjal, da mu je bil naročil neki Villi, naj pre-

vzame fige, ker je stvar drugače v redu. Ko je nesel vrečo fig, so ga zasuli.

V zemljiški knjigi so bile zadnji čas zaznamovane prav zanimive zemljiškoknjižne transakcije. Izvedena in zaznamovana je bila v zemljiški knjigi menjalna pogodba, ki jo je bil sklenil Kapucinski red Ilirske province, zastopan po provincialu p. Mavriciju Terašu, začasno v Spalatu, s posestnikom Jerico Bezlajevo v Ljubljani, Štepanjska cesta 7. Ta je redu odstopila dele parcele št. 145-2 in št. 147 k. o. Štepanja vas, kateri deli so sedaj združeni pod parcelo št. 145-2 v skupni izmeri 2.619 kvadrat. metrov. Kapucinski red namerava tudi sezidati samostan, cerkev in druga poslopja, kakor navaja menjalna pogodba kratko. Kapucinski red pa je Jerici Bezlajevi odstopil parcelo št. 202 iste k. o. v izmeri 2.597 kvadrat. metrov in parcelo št. 208 iste k. o. v izmeri 1.766 kvadrat. metrov. Menjalna pogodba dolega še nekatere podrobnosti glede užitka teh parcel.

Baron Codelli Anton, graščak na Kodeljevem, je prodal Drešarju Francetu, v Savljah št. 25, in Merharju Filipu, Kleče št. 19, travniški parceli št. 1117-1 in št. 1117-2 k. o. Trnovsko predmestje za 50.000 lir. Travnika merita 43.678 kvadrat. metrov. Kvadratni meter je bil nekaj nad 1 liro. Travnika se nahajata na Barju.

Novice iz Države

Posiljanje zavojev vojakom na bojiščih. Višja poštna uprava glavnega vojaškega poveljstva je obvestila starše, odnosno sorodnike vojakov na bojiščih, naj v bodoče v zavoje, poslane za vojake, ne devajo jedil in drugih naglo pokvarljivih tvarin. Precej časa traja, preden se zavoji dajo na ladjo, po prihodu na cilj pa jih spet spravijo za nekaj časa v skladišča. In tu nastane možnost, da se jestvine v zavojih pokvarijo, vrh tega pa se s plesnivji pokvarijo tudi sosednji zavoji. Zavojljo tega naj pošiljatelji pazijo, da bodo v zavoje dali le takšne stvari, ki se ne pokvarijo.

Pet let ječe za lažljivo novico. Neki Ernesto Dumano, dijak na pravni fakulteti v Rimu in honorarni uradnik pri finančnem ministertvu, je lani decembra svojim svojem povedal zaupno, da bo s 1. januarjem stopil v veljavo odlok, po katerem se bo odredila zapora do 30% hranilnih vlog. Ko je nastopil napovedani termin, o blokiranju ni bilo nobene sledi. Ker so pa oblasti izvedele za razširjevalca zlobne novice, so Dumana prijeli in postavile pred sodišče. Mož je dobil pet let težke ječe.

Načrti za zasajanje in namakanje polj. Višji kmet. svet je oni dan zasedal pod predsedstvom kmetijskega ministra. Člani so se bavili z načrti, po katerih bi bilo treba urediti kmetijsko pridelavo, zbiranje kultur za saditev, bonifikacijske načrte, predloge za pogodbovanje goličev in predloge za izboljšanje namakalnih priprav. Z vsemi temi reči se bo bavila še prizadeta korporacija. Ti ukrepi naj bi veljali že za leto 1942/43. Posebno poudarjajo potrebo, da se poveča saditev industrijskih rastlin ne le zato, da bi se domača vojna industrija lahko v zadostni meri oskrbela s surovinami, pač pa je treba dobiti tudi nekaj surovin za izvoz v tuje države, da se s tem omogoči izmenjava blaga s tujino.

Izglede spalskega pristanišča za bodočnost. Agencija »Agite« poroča, da so oblasti v Dalmaciji pripravile že več načrtov za ureditev pristanišča v Spalatu in za povečanje pristaniškega prometa. Spalski prefekt si je v ta namen podrobno ogledal vse pristaniške naprave in odredil dela, ki se morajo začeti v najkrajšem času. Spalsko pristanišče ima prevažen pomen za kraje ob srednjem delu Adrije, posebno pa za hrvaško zaledje. Zavojljo tega nameravajo pristaniške naprave razširiti tako, da bo možen tudi večji promet kakor do sedaj. V trgovinski pogodbi s Hrvaško je tudi določilo, da bo Neodvisna Hrvatska Država večino svojega prometa iz Bosne usmerjala proti temu pristanišču. Čim pa bo narejena železniška proga, ki bo zvezala Dalmacijo s Karlovcem skozi Bihač vzdolž reke Une, bo pristanišče dobilo novo odlično prometno zvezo in boljše zaledje.

Za milijon lir škode po požaru v tovarni harmonik. V tovarni harmonik Frontallini di Numana pri Ankoni je izbruhnil požar. Ogenj je takoj zavzel silen obseg, da se niti številnim gasilskim četam, ki so od vseh bližnjih krajev prispele gasiti, ni posrečilo drugega, kakor zavarovati neposredno okolico. Škode je bilo za več kakor milijon lir. Eden od lastnikov tovarne se je močno opekel, ker je poskušal sam znesti iz gorečega skladišča shranjene potrebščine in surovine.

Delovanje zavoda za zaščito otrok in mater v Dalmaciji. Po sklepu glavnega nadzornika za javno zdravstvo so začeli tudi v dalmatinskih pokrajinskih delovnih zavodi za zaščito mater in otrok. Odprli bodo pet zavodov, in sicer v Zari, Spalatu, Sebenicu, Trau in Cattaru. Razen tega bodo odprli še 31 posvetovalnic za matere in otroke. Potreben denar za krite vse stroškov je notranje ministertvo že nakazalo dalmatinskemu guvernerju.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 22. maja: Emil. m. Sobota, 23. maja: Janez.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Trnkočy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

V nedeljo, 24. maja ob 4 popoldne bo v frančiškanski dvorani uprizaritev lepe narodne igre »Deseti brate«. Za igro je veliko zanimanja, zato pripravljamo, da si vstopnice preskrbite v predprodaji v trgovini A. Sfiligoj, Frančiškanska ul. št. 1 in na dan predstave pri blagajni Frančiškanske dvorane od 9 dopoldne dalje. Cene vstopnicam so že od 6 lir navzdol.

Zivilske nakaznice za junij je mestni preskrbovalni urad začel dostavljati že v sredo ter bodo vsi upravičenci dobili svoje nakaznice do kraja maja. Stranke naj pripravijo glave aprilskih živilskih nakaznic in po 0,30 L drobiža za vsako nakaznico. Obenem bo mestni preskrbovalni urad razdelil tudi dodatne nakaznice za sladkor za otroke do dopolnjenega 14 leta in sicer hkrati za maj in junij. Za te nakaznice je pa treba pripraviti po 0,10 L drobiža. Na novih živilskih nakaznicah bodo ljudje opazili novo rubriko s črkami A do H, ki so namenjene za primer, če bodo poleg dosedanjih živil morebiti razdeljena še kaka druga živila, sicer bo pa prebivalstvo v takem primeru o pravem času obveščeno. Spet opozarjamo, da imajo pravico do živilskih nakaznic samo oni, ki stalno živijo v Ljubljani, zato je pa treba dostavljatelem vrniti živilske nakaznice vseh oseb, ki jih ni več v Ljubljani.

Razsvetljevanje izločb pri trgovskih, obrtnih in podobnih obratih ter razsvetljevanje vsakršnih reklamnih napisov je po odredbi Visokega Komisariata z dne 16. maja popolnoma prepovedano in sicer tudi tedaj, ko ni predpisana zatemanitev. — Mestno poglavarstvo opozarja vse prizadete, naj se vestno ravnavo po tej odredbi.

Interesanti za semenski krompir z začetnimi črkami priimkov A do O, ki so vložili prošnje, do danes pa še niso dobili nakaznic, naj se v soboto 23. t. m. od 8. do 10. ure zanesljivo zglase v sobi št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7, kjer jih dobe. Krompir na te nakaznice bodo pa dobili takoj v soboto ter ga bo Gospodarska zveza v svojem skladišču v Maistrovi ulici 10 delila do 13. ure.

Izrabite binškošno praznike za ogled retrospektivne razstave M. Jame v Jakopičevem paviljonu, ki bo odprta le še do srede, 27. maja. — V nedeljo in ponedeljek bodo na razstavi vodstva ob enajstih z razlago g. upravnika I. Zorman.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 22. maja ob 15: »Ifigenija«. Izven. Dijska predstava, Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Sobota, 23. maja ob 17.30: »Sola za žene«. Izven. Cene od 15 lir navzdol.

Nedelja, 24. maja ob 14: »Vdova Rošlinka«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Jurček«. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Opera:

Petek, 22. maja ob 16.30: »Carmen«. Prvič v sezoni. Red Premierski.

Sobota, 23. maja ob 17: »Boccaccio«. Izven. Nedelja, 24. maja ob 15: »Evgenij Onjegin«. Izven.

Zdravnik gre križem svet

V. HEISER

Črna smrt

»Hiše so bile polne mrličev, ulice pa polne pogrebov; prizanašala ni ne starosti ne spolu; sužnje in prostake je nenadno ugrabila med tarmanjem vdov in otrok, kuga pa se je lotila še teh, ko so stregle bolnim ali objokovale rajne. Vse skupaj so potem sežigali na isti grmadi. Plemenitašem in senatorjem je bila bolj milostna, čeprav so tudi ti zaradi splošne nesreče trpeli.«

Ta odlomek govori o kugi, ki je zajela cesarski Rim in se v poznejših stoletjih tu pa tam spet ponavljala.

V 14. stoletju se je ta šiba pojavila na Vzhodu in se po trgovskih poteh naglo razširila po Mali Aziji, od onod pa v Severno Afriko in v Evropo. Spomladu leta 1348 je skozi Genovo vkorakala v Italijo in v kratkem zajela vse polotok. V Sieni je ugonobila tri četrtine vsega prebivalstva, v Pisi pa celo sedem desetih. Petrarca, ki je bil sam priča, kako je kuga v Firenzi razsajala, je dejal: »Gremo iz hiš, prehodimo ulice in ulice in jih vidimo vse polne mrtvih in umirajočih; ko pa se zatem vrnemo, ne najdemo nobenega živega bitja več v

hiši, ker je smrt v kratkem času naše odsotnosti prav vse uničila.«

Nemara je najboljši popis kuge v tej dobi tisti, ki nam ga je zapustil Petrarca prijatelj Boccaccio v uvodu knjige Dekameron.

Bolezni je v naglem pohodu prekorčila celo Rožavski preliv in v Angliji povzročila tolikšno razdejavanje, da so morali mrliče na kupe zmetati v jarke. Parlament ni mogel več delati in kdor je le utegnil, je pobežnil iz ponorelih mest. Škotje so v zasmeh kugi vzdeli ime »umazana angleška smrt«, a ko je prestopila tudi njihove meje, jih je pobrala dobro tretjino. V enem samem letu je umrla več kot četrtina evropskega prebivalstva, za kugo pa je prišel gospodarski in družabni prevrat, ki je bil eden največjih, kar jih zgodovina pozna.

Človek pa je po svoji naravi tak, da v trenutkih največjega strahu počenja neumnosti: obtoževali so Jude bogatine, češ da zastrupljajo zrak in studence; mnogi so menili, da se lahko predajojo vsakršnim razbrzdanostim, češ življenje je tako in tako negotovo; spet drugi so sodili, da je edino upanje še v tem, da tešijo božjo jezo, in tako se je rodila

ločina bičarjev. V svojem obupu je ljudstvo cenilo za greh sleherni napor, ki naj bi kugo zaježil. Reggijski vojvoda je izdal pametno uredbo, po kateri je bilo treba nesrečnike ločiti od zdravih in jih osamiti. Toda vsi so bili zaradi tega razglašeni bolj zaskrbljeni in prestrašeni kakor iz bojazni pred kugo samo, ki se ne da zadržati, kadar jo pošilja Bog.«

V naslednjih treh stoletjih se je kuga vračala po določenih dobah in dosegla višek v Angliji leta 1665, od koder si je poiskala pot na jug in vzhod, potem ko je v Londonu samem pokosila 60.000 življenj (okrog 16 odstotkov vsega prebivalstva). Leto dni zatem je v Londonu izbruhnil velik požar; posej je kuga izginila iz Anglije in domala iz vse Evrope. Na Vzhodu pa se je po nekaterih krajih vgnezdila.

Proti koncu 19. stol. je bolezen spet oživila in si izbrala za žarišče Hongkong, ki je tedaj veljal za drugo najvažnejše pristanišče na svetu. Angličji, ki jih je preveval zgolj trgovski duh, se niso menili za potrebo po zdravstvenem nadzorstvu, tako da je bilo splošno le malo varnostnih ukrepov, ki naj bi jih ljudstvo spoštovalo. Iz Hongkonga je kuga nastopila pot po Tihem morju in počasi zajela tudi Filipine.

Stoletja in stoletja je človeški um taval v temi, ker si še ni znal utreti poti do vede o kužnih klieah, tako da je splahnelo vsako upanje na uspešen boj proti kugi. Toda okrog leta 1880 si je

znanstveni svet osvojil nekaj pojmov o življenju pod drobnogledom. Nova razširitev kuge je obrnila pogled vsega sveta na Hongkong, kjer sta leta 1894 odkrila in osamila bacil kuge (bacillus pestis) Aleksander Jeršin, Pasteurjev učenec, in Šibasandro Kitasato, Kochov učenec, in sicer neodvisno drug od drugega. To odkritje je bil prvi veliki korak v zmagovitem boju proti bolezni.

Zveza med podganami in kugo je tako jasna, da so zanje vedeli že davno prej, preden so ji mogli dokazati. Po odkritju bacila so zlahka spoznali, da gre za isto kugo, ki napada podgane in ljudi, in ta zveza je bila skoraj stalna ter nujna. Zdaj je bilo treba še odkriti zvezni člen.

R. L. Simoni je objavil svojo podmeno, po kateri naj bi kugo prenašale bolhe. Ni imel nikakega dokaza, da bi podprl svoj nauk, in nadzorni odbor za kugo v Indiji je izjavil, da je sicer napravil več preiskav, a da ni mogel najti nobene zveze med bolhami in kugo. Ko sem še delal v Egiptu, sem glede kuge prišel do lastnih spoznanj, ki se mi jih ni posrečilo spraviti v sklad z izsledki nadzornega odbora. O stvari so mnogo razpravljali na zdravniškem shodu v Kairu leta 1902. Ko sem se od tu odpravil na pot na Filippine, sem se seznanil s kapetanom W. Glennom Listonom, ki je bil v indijski zdravniški službi, in potoval ves čas v njegovi družbi. Tudi on ni bil nič kaj zadovoljen z ugotovitvami odbora. Ko sva potovala po vro-

čem Rdečem morju in Indijskem oceanu, sva često ležala na krovu do poznega večera ali se sprehajala sem in tja in pretehtavala veljavo raznih nauk o kugi. Ko sva dospela v Indijo, me je Liston ljubezljivo povabil, naj si z njim ogledujem množice okuženih, ki so se zatekali v bolnišnice.

Tedaj se je ravno profesorju Haffkinu posrečila iznajdba cepiva proti kugi. Versko prepričanje Indijcev, ki jim je krava sveta žival, mu je delalo preglavice, ko si je hotel oskrbeti godljo, ki mu je bila bistveno potrebna za gojenje Jeršinovega bacila; vendar pa je nazadnje premagal tudi to oviro. Njegovo cepivo je sicer človeku, ki mu ga je vbrizgal, dalo popolno odpornost proti bolezni, a ta odpornost je le kratko trajala. Izkazalo pa se je posebno koristno za tiste, ki so morali delati po okuženih krajih.

Ko sem bival v Indiji, je bil profesor Haffkin ravno zapleten v veliki borbi, v kateri je moral braniti svoj sloves. Po njegovem načinu pripravljana je bilo treba pri odgojenih bacilih rabiti karbolno kislino, ki je sicer ubijala bacile, ni pa uničila protistrupa. Ko so nekdo morali pripraviti cepiva za pokrajino Pundžab, je karbolna kislina pošla. Nesreča je hotela, da so v neko stekleničko zašle tetanusove klice in vsi, ki so bili cepljeni s tem cepivom, so umrli. Poseben odbor je vso zadevo dolgo raziskoval, a je nazadnje opustil vsake krivde Haffkinov laboratorij, njemu samemu pa vrnil profesorsko čast.

Andrejčkov
Jože:**Zalost in veselje**Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

634.

Aleš je jezdil sam po gozdu precej naprej od tovarišev. Ko je prišel spet na plano, je pod palmo zagledal prežečega tigra. Pokleknil je na desno koleno, pomeril in sprožil, pa ni zadel na pravo mesto. Tiger se je spet pripravil na skok. Ustrelil je še enkrat — pa zgrešil.

635.

Tedaj plane razdražena zver nanj, ga podere na tla, ga pograbi za prsi in ga odnese v velikih skokih čez planjavo. Aleš je bil pol mrtev od strahu. Ko ga je tiger že dolgo vlekel, si je toliko opomogel, da se je domislil na samokres, ki ga je imel za pasom. Nekako ga je izvelkel in čakal ugodne prilike.

636.

Slednjič je tiger malo postal, da bi si popravil plen. Aleš mu je sprožil v vrat. Tiger ga je zagnal daleč od sebe. Aleš se je naglo pobral ter s samokresom v roki stražil zver, ki se je bila zgrudila v lastni krvi. Ko je videl, da je tiger mrtev, se je začel ozirati po tovariših.

Kako gosto so ljudje posejani po zemlji

Povprečna gostota prebivalstva v Evropi je 47, v Aziji 30, v Ameriki komaj 6,4, na vsem svetu pa 16,4

Iz zadnjih statističnih podatkov, ki smo jih že zadnjič pri neki priliki navedli, se vidi, da živi danes na svetu približno dve milijardi 216 milijonov ljudi. Med različnimi narodi in plemeni pa so velike razlike bodisi glede tega, kako gosto je prebivalstvo naseljeno, kakor tudi v tem, kako hitro se množi.

V glavnem lahko približno naslednje

tri ugotovitve

piše dopisnik »Central Europe«: 1. Nekateri azijski narodi se izredno hitro množijo. 2. Tudi evropski narodi zaznamujejo stalni prirastek na prebivalstvu, vendar je ta prirastek dokaj počasnejši kot pri azijskih narodi. 3. V Združenih ameriških državah se je število prebivalstva tako rekoč ustalilo in rajši se nazaduje.

Obljudenega sveta, na katerem živita omenjeni dve milijardi, je 135 milijonov štirinajških kilometrov. Povprečna gostota prebivalstva na zemlji znaša torej 16,4. Ta številka kaže, da je povprečna gostota prebivalstva na vsaj zemlji manjša kot na evropskem področju, kjer pride na štirinajški kilometer povprečno 47 ljudi. V industrijskih in obalnih predelih srednje in zahodne Evrope so ljudje seveda dosti gostejše naseljeni kot drugod in gostota prebivalstva doseže svoj

višek v Belgiji in na Nizozemskem

Veliko obljudenost omenjenih področij je treba pripisovati tudi dejstvu, da je bilo prebivalstvo v njihovih kolonijah že tako in tako precej goste naseljeno in se zato niso mogli tja naseljevati v večjem številu še ljudje iz evropskih matičnih držav. Otok Java na primer spada med najgostejše obljudene pokrajine na zemlji. Tam pride povprečno do 315 ljudi na vsak štirinajški kilometer. Čisto drugačen pa je položaj v nekaterih drugih deželah, kakor na primer v Belgijskem Kongu, kjer je podnebje zelo neugodno za naseljevanje v večji meri.

Na Skandinaviji in Islandiji je še dosti prostora

V Evropi je samo na Skandinaviji in v Islandiji prebivalstvo izredno redko naseljeno in je tam še vedno dovolj prostora za nove naseljence, če bi hoteli tja iti. Ni pa verjetno, da bi bil dotok prebivalstva v te kraje v bodoče kaj dosti večji kot je bil dozdaj, kajti vsak se kar nekam boji tako visokega severa. Celo v vzhodnem delu evropske celine, o katerem prevladuje kar pre-

cej na splošno mnenje, da se tam razprostirajo zapuščene stepe, dosega gostota prebivalstva še vedno razmeroma precej visoko stopnjo. Tako je na primer — piše dalje poročevalec »Central Europe« — v generalni gubernaciji bivše Poljske, kjer pride povprečno nad 120 ljudi na kvadratni kilometer.

Drugo pa je spet stanje v Aziji

Čeprav, so na tej celini najbolj obljudeni predeli na zemlji sploh, vendar pride, če vzamemo vso Azijo kot celoto, povprečno komaj 30 ljudi na kvadratni kilometer. Povprečni odstotek celotnega azijskega prebivalstva pa je zato tako nizek, ker imamo v Aziji, na primer v Sibiriji in Srednji Aziji, neizmerno predele, ki so čisto pusti in skoraj čisto zapuščeni, neobljudeni.

Izredno redko so ljudje naseljeni v Ameriki, kjer je gostota povprečno komaj 6,4 ljudi na vsak kvadratni kilometer. Vsa srednja Brazilija je na primer skoraj čisto neobljudena. Treba bi bilo

vzgojiti človeka novega kova

ki bo zmožen upirati se strahotnim vplivom tamkajšnjega podnebnja, ki se bo korajžnejše lotil neizmernih pragov in si na ta način pridobil novega sveta za človeku koristnejše udejstvovanje. Ta novi človek pa bo moral biti tudi tak, da se bo z veseljem in brez strahu ali celo domotožja podal v te, doslej neobljudene, a silno bogate kraje, ter se prav tako z veseljem lotil dela, ki ga ne bo malo, če si bo hotel tu ustvariti nov, topel dom, poln blagostanja, dom, v katerem človeka ne bo dan za dne mučila misel, kdaj mu bo zmanjkalo za življenje najpotrebnejšega.

Bolivija in Avstralija med zadnjimi

Pa pogledimo še Bolivijo. Ta južnoameriška dežela je približno tako velika kot Nemčija in Francija skupaj, pa nima niti tri in pol milijona ljudi. Od leta 1900 dalje tam ni bilo nobenega ljudskega štetja več in gornja številka velja za tiste, razmeroma že precej davne čase pred 42 leti. Zdi se pa, da se položaj glede obljudenosti v teh dobrih štirih desetletjih ni dosti popravil, ali pa nič.

Kljub vsemu temu pa Bolivija še daleč ne spada med najredkeje obljudene dežele na svetu. Pomisliti je treba samo na Avstralijo, kjer je gostota prebivalstva približno še enkrat manjša kot v Boliviji. Avstralija meri 7,7 milijona štirinajških kilometrov, ima pa komaj sedem milio-

nov ljudi, torej ne pride niti en človek na kvadratni kilometer! Tam je torej še zelo dosti možnosti za naselitev in mnogo prilike, da človek postane veleposestnik, kajti zdi se res, da se ljudje zdaj tam ne tepejo za zemljo, ker je imajo v razmerju s sedanjim številom prebivalstva še dosti preveč. V tem je morda vsaj v neki meri tudi treba iskati vzroka, zakaj je toliko zemlje, celo tam, kjer ni tako zelo nerodovita, še vedno neobdelane, saj na eni strani gotovo primanjkuje delovnih moči, na drugi strani pa se avstralsko ljudstvo, zlasti priseljenec, dokaj rajši ukvarja z drugimi, donosnejšimi posli.

In kakšen je slednjič še položaj glede obljudenosti

na Japonskem

o kateri gre glas, da si je morala poiskati novega ozemlja, kamor bi pregosto naseljeno prebivalstvo našlo odtoka? Številni podatki iz istega vira kažejo, da na področju, ki meri 675.000 kvadratnih kilometrov, žive 104 milijoni Japoncev. (CE.)

Birmanski petroleji

Japonci so se zdaj polastili že precejšnjega dela na petroleju najbogatejše azijske dežele, Birmanske. Najpomembnejši petrolejski vrelci so v Birmanski pri Yenangyoungu in pri Magviju ob srednjem toku reke Iravadi in približno 60 km od Proma. Samo ni področju pri Yenangyoungu črpa petroleji, oziroma so ga črpali vsaj do pred kratkim, iz več ko 2000 vrelcev. Od vrelcev drži do čistilnic v Rangoonu približno 600 km dolg petrolejski vod. Dozdaj je bil glavni gospodar nad birmanskimi petroleji družba »Burma Oil Co.«. Po podatkih, ki jih navaja dopisnik »Centraleurope«, je petrolejska proizvodnja v vsej Birmanski dosegla leta 1938, milijon ton. Zdi se pa, da je v zadnjih treh ali štirih letih dosegla še dosti večji razvoj. Kljub temu pa zdaj Japonci zatrjujejo, da bi se proizvodnja petroleja v Birmanski mogla zvišati še za kakšnih 25 odstotkov, kajti po njihovem mnenju dozdaj niso vseh vrelcev izkoriščali v tolikšni meri, kot bi jih lahko.

Obnovitev ukrajinskih sladkornih tovarn

Ukrajina je veljala svojčas za glavno dobaviteljico sladkorja v vsej Rusiji. Pred sedanjo vojno je Rusija dobivala dve tretjini vsega svojega pridelka sladkorne pese vprav iz Ukrajine. Ko so se ruske čete morale lanske leto umakniti, so pred svojim odhodom skušale razdejati tudi vse sladkorne tovarne v tej deželi. Nemci pa so, kakor poročajo zdaj iz Bukarešte, pohiteli z obnovitvijo sladkornih tovarn, da bi jih čimprej lahko spet pognali. Tako bo letošnje jesen 70 odstotkov vseh ukrajinskih sladkornih tovarn — več kot sto — že pripravljenih, da začno spet v redu obratovati.

Sveti kolegij šteje samo še 50 članov

Po smrti kardinala Baudrillarta se je število članov svetega kolegija skrčilo na 50. Od teh jih je 29 Italijanov, 4 Francozi, 3 Nemci, 2 Španci, 2 iz Združenih ameriških držav, po enega pa imajo Anglija, Argentina, Belgija, Poljska, Madžarska, Portugalska, Irska, Kanada, Brazilija in Daljni vzhod.

Konzerviranje vitaminov

Svicaško podjetje Sulzer je poslalo na trg posebne nove ogromne posode, v katerih se sadni sok lahko dolgo časa drži, ne da bi se količjak pokvaril. Prednost teh novih posod pa je v tem, da se v njih izvršno ohranijo sadni sokovi, ki pri njih »konzerviranju« ni bilo treba uporabljati kakšnih kemičnih pripomočkov ali sok celo kuhati. Tako se v novih posodah ohranijo hranilne snovi in vitamini, ki jih vsebuje sveže sadje. Takšne posode pa drže po 107 hl. Za posamezna gospodinjstva torej ne pridejo dosti v poštev.

Davek za gospodarsko obnovo v Romuniji

Po poročilu iz Bukarešte je romunska vlada pred nedavnim uvedla novo davščino, katero bodo morale plačevati vse fizične in pravne osebe, ki imajo zdaj svoj sedež v Romuniji. Novi državni dohodki bodo služili za kritje stroškov z gospodarsko obnovo Romunije. (»Centraleuropa«.)

Pohištvo iz — žaganja!

Na Danskem je bila ustanovljena neka družba, ki si je zastavila dokaj nenavadno nalogo. Izdelovati namerava namreč les iz — žaganja. Podrobnosti, kako narediti iz žaganja spet večje trdne in trde kose lesa, drže seveda še v največji tajnosti, zdi se pa, da ta nenavadna novost temelji na nekem proizvodu iz odpadkov, kakršne nabirajo po mesnicah. Les iz žaganja je baje še zlasti dober za izdelovanje pohištva.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentovske poti

»Drug drugega premalo uvažujejo.«

»Na vsak način pa je dobro, če si s kritiki v dobrih odnosih. Človek nikoli ne ve, če ne bo kdaj v življenju zagrešil kakšne pesniške zbirke ali zbirke humoresk, in potem je na vsak način boljše... Sicer pa je čisto jasno, da se vsakdo boji kritike. Ne rečem, da je ne upošteva. Jo, toda pokazati mu je to težko. Malo je takih, ki bi mirno poslušali kritiko, pa da se ne bi čutili zatirane. Bratec moj! Ponoš! Sicer nepravi — a je! Najjasnejši znak, da se literati boje kritike, je prav gotovo ta, če izide kakšna razprava o kritikih v časopisu in da si je v njej pisec kritike, kakor pravimo, izposodil — je prav gotovo nepodpisana. Ali pa kvečjemu kalšen: — tr —«

»To je figarstvo!«

»Jaz mislim, da ne! Saj strojevodja tudi ne polaga bomb po železnih, če ve, da bo naslednjega dne vozil po njih...«

Padova.

Z matim parnikom sva zapustila »kraljico morja«. Na obali so nam mahali znanci. Kako je čudno! Hudo mi je. Spoznaš ljudi in potem gre vsak svojo pot. Nikdar več jih ne boš videl... Milan je legel na klop ob ograji in si žvižgal.

Kmalu smo bili na obali in potem s cestno železnico do Padova. No, naposled sem le dosegel od Milana, da mi ne bo nikoli več niti znil o znakmah, da me ne zanima in sploh... naj se kajši bolj zanima za umetnost...

Milan je samo zmajal z glavo.

»Bog ti pomagaj! Tebi ni več pomoči, Nočeš uvideti važnosti

znamk. Jaz sem te skušal rešiti... jaz sem svojo dolžnost opravil... o kruta zaslepljenost, o srednji vek!«

»Zdi se mi, da premissluješ, kako bi me spreobrnil. Ha! Ha!«

Padova.

Danes me je Milan spet nahrnil, češ da ga vlačim samo po gračevih in muzejih, za filatelijo pa da se sploh ne zanimam. Potem jo je odkuril v mesto. Toda kmalu se je vrnil in me pričel tolažiti, češ da nisem sam kriv, da sem tak. Okolica me je pokvarila, no, on bo že gledal, da me bo spreobrnil, koikor bo seveda v njegovih močeh...

Vse dopoldne sva hodila po cerkvi svetega Antona. Milan je nekam sumljivo dolgo stal pred svetnikovim kipom. Morda so imele Benetke kaj prste vmes...

Popoldne sva si ogledala univerzo, ki jo pravkar popravljajo in neke sva staknila celo grb Galileja Galileija.

Jutri si bova ogledala še nekaj znamenitih cerkva in botanični vrt, če se bo Milanu seveda zljubilo.

Padova.

Med vsemi je najbolj ugajala v avguštinski cerkvi Cappella Ovetari. Celo Milan se je navdušil nad freskami komaj osemnajsetletnega Andrea Mantegna.

Ze uvidim. Prehitro si vse ogledujem. V glavi se mi že vse vrti. Donatello, Giotto, Mantegna, Montagna... in skoraj, da ne vem, kaj sem si že ogledal in kaj še ne...

Popoldne sva bila v botaničnem vrtu. Sicer me taki vrtovi preveč ne zanimajo, toda zanimala me je palma, o kateri piše vodič, da je pod njo Goethe dobil navdih za svojo teorijo o metamorfozi rastlin. Res je čudno na svetu. Midva sva stala prav gotovo pol ure tam, pa nama ni nič pametnega prišlo na misel. Ze vidim, da je poleg rekvizitov še marsikaj potrebno...

Smešno! Danes mi je v hipu prišlo na misel, da je res smešno, da bi človek hodil po svetu, da vidi kakšno rastlino ali kakšen kamen. Včasih bi človek res dal Milanu prav...

Padova.

Včeraj je prišel Milan slabe volje domov. Znašel se je nad menoj, češ, da me ne razume, zakaj se neki podiva krog tistih kamnov. Danes ima Milan spet svoj dan. Zmožen je trditi vsako stvar in čeprav nisem bil razpoložen, sva se zapletla v pogovor.

»Umetnost? Kaj je to umetnost? Glej vendar realno na svet!«

»Res sem radoveden, kaj in kako misliš ti o umetnosti.«

»Jaz? Hm!« se je zagugal na stolu proti steni. Potem se je vrnil počasi v normalni položaj. »Veš, kaj je umetnost? Umetnost je to, česar danes ni! Vidiš, to je moja definicija!«

Nasmehnil sem se.

»Še več! Celo dokažem ti, da umetnost ni, vsaj relativno ne.«

»Prosim te, ne frazari! Samemu sebi oporekaš. Prej si dejal, da umetnost danes ni, sedaj trdiš, da je sploh ni... Ne frazari!«

»Ne frazarim. Poslušaj me! Danes pravim: To, kar danes umetniki ustvarjajo, je že skvarjeno, sploh ni umetnina. V prejšnjih stoletjih, da, to so bile res umetnine... No, vidiš! In tisti ljudje, ki so živeli v prejšnjih stoletjih, so spet pravili: »To, kar naši umetniki ustvarjajo, ni nobena umetnina! Res! V prejšnjih stoletjih...«

In to gre tako dalje. In če vedno upoštevaš mnenje tiste dobe, v kateri so živeli umetniki, saj so jih takrat najboljše poznali, umetnikov in umetnosti sploh ni. No, prosim te! Ali ni nujno, da prične človek resno premišljevat, če je umetnost sploh na svetu, ali pa so si ljudje vse izmislili, da bi... ne vem, no, čemu...«

Zadnjih besed nisem več poslušal. Ko je Milan videl, da ga ne poslušam, se je še bolj razvnel.

»No, pa recimo, da imaš ti prav: umetnost je! Kaj je potem umetnost?« Zanimivo! Kakor da bi imel že vnaprej sestavljeno debato.

»Torej, kaj je umetnost? Največja umetnost je danes čisto gotovo govoriti o umetnosti. Sicer pa sem si jaz pojem umetnosti, tako seveda, kakor jo ti razumeš, ker take, kakor jaz razumem, sploh ni, razdelil v čisto umetnost ali »ars pura« in nepravo umetnost ali »ars impura«.